

Institut pro kriminologii a sociální prevenci zpracoval několik výzkumných prací ohledně nepodmíněného trestu odnětí svobody a alternativních řešení v trestních věcech. Poslední taková studie byla na žádost I. náměstka ministra spravedlnosti zpracovávána v roce 2004. Jsou v ní zahrnuty i závěry ohledně trestu obecně prospěšných prací a problémy, které nastaly a nastávají v souvislosti s ukládáním a výkonem tohoto trestu.²³

Trest obecně prospěšných prací byl do českého trestního práva zařazen naráz bez předchozího praktického ověřování. Nebyly dobře nastaveny personální a materiální podmínky. Vycházelo se zejména ze zahraničních úprav a zkušeností.

Po podmíněném trestu odnětí svobody je nejpoužívanějším alternativním trestem. Jeho další existence je více než vhodná. Často se diskutuje o výměře trestu obecně prospěšných prací, kdy horní hranice trestu upravená v České republice patří ve srovnání s dalšími mezinárodními úpravami k nejvyšším. Dle připravované novely by mělo dojít ke snížení horní hranice na 300 hodin. Dále se volá po snížení počtu trestných činů, u nichž lze trest obecně prospěšných prací uložit. Toho lze dosáhnout snížením horní hranice trestní sazby trestných činů, za něž lze trest obecně prospěšných prací uložit. Není nadále vhodné, aby byl trest obecně prospěšných prací ukládán osobám, kterým v předchozí době tento druh trestu byl již uložen, a nebyl řádně vykonán.

Probační a mediační služba by uvítala snížení počtu věcí, kde dochází k překročení maximální výměry trestu a zejména pak navrhuje povinné předjednání uložení trestu s pachatelem, popř.

²³ srovnej: Vybrané problémy sankční politiky – IKSP 2005

jeho souhlas s uložením trestu obecně prospěšných prací. S tímto požadavkem se část odborné veřejnosti ztotožňuje. Tento postup napomůže vyhovění požadavku na hlubší individuální přístup při výběru vhodných pachatelů na uložení trestu obecně prospěšných prací a vhodného druhu a místa práce. Vyžaduje to navýšení počtu probačních úředníků a asistentů.

Soudcům se jeví vhodné, aby součástí spisu byl protokol o jednání mezi probačním úředníkem a pachatelem o jeho postoji k případně ukládanému trestu obecně prospěšných prací. Lepší spolupráce mezi soudy a Probační a mediační službou zvýší účinnost trestu. Je potřebné, aby výkon trestu následoval co nejrychleji po uložení trestu. Následně pak soudy musí rychleji rozhodovat o návrzích probačních úředníků na přeměnu trestu v případě jeho řádného nevykonání. V připravované novele se počítá s tím, že soud, který trest uložil, bude místně příslušným i pro vykonávací část trestního řízení. Spis nebude postupován jinému soudu.

Jedná se o trest, na jehož uložení a výkonu spolupracuje větší množství subjektů. Jen jejich úzká spolupráce a vzájemná informovanost může vést k efektivnímu postupu při ukládání a výkonu trestu.

Nesplnila se původní přehnaná očekávání kladená na alternativní trest obecně prospěšných prací. Přesto se tento druh trestu úspěšně zařadil do systému. Praxe a novelizace trestních norem postupně odbourávají problémy, které se po zavedení trestu objevily.

Praxe přináší mnoho námětů na změny, které by mohly doplnit platnou zákonnou úpravu alternativních trestů a postupů. Úprava způsobu výpočtu peněžitého trestu by zasluhovala